

Maj 1841

FACTS

Date:
Maj 1841

Page number:
114, 115, 116, 117, 118

Diary location:
Thorvaldsens Museums arkiv,
inspektørens skrin, nr. 1

Creator/key person:
Christine Stampe

General comments:
Dette dokument er en del af det originale manuskript til Christine Stampes erindringer om Thorvaldsen. Afskriften af hele manuskriptet omfatter i alt 60 dele. Denne del er nr. 20.

OBS Dokumentet er også udgivet i Arkivet, Thorvaldsens Museum. Her findes den senest opdaterede udgave.

Læs mere om nærværende online-udgivelse i artiklen Manuskriptet til Christine Stampes erindringer om Thorvaldsen.

Mentioned people:
Frederik 7.
Hans Harder
B.S. Ingemann
Caroline von Mecklenburg-Strelitz
Niels Rasmussen
Susette Schouw
Sorø Akademi
Christine Stampe
Elise Stampe
Henrik Stampe
Holger Stampe-Charisius
Henrik Stampe (den yngre)
Bertel Thorvaldsen
Christian Winther
Peter Wulff

SUMMARY

Christine Stampes manus til sine erindringer om Thorvaldsen. Dette er 20. del af i alt 60.

TRANSCRIPTION

- 114 -

Noget af det sidste¹ han gjorde d. 22 ☒ eller 23 May 1841 var Retferdigheden² som Originalen [til] er her³, han synes den var ikke værd at tage god form over saa sendte han mig den herud tilbage fra Kiøbenhavn, men den sidste dag paa Nysøe den 24 May 1841⁴ hvor vi hvert Øieblik ventede Dampskibet, fik han endnu det Infald at gjøre et lille Arbeide nemlig: Afsked fra Nysøe⁵, og det er et af mine kiereste Erindringer om den elskelige Gamle, det er et hiertelig, og kierligt Kys; Ingemann⁶ og Harder⁷ komme fra Sorøe⁸ for at sige ham farvæl, og alt gik i travel hed, og driven, som saa ofte naar man er ferdig, og Venter og dog har glemt noget, nu hørte man Skud, og alle Mand paa Snegle Bakkerne⁹, jo det var dem. snart saae vi Dampskibet og heele Præstøe bukt flagede, og fra Præstøe Saluterede man, og Skibet returnerede Salutten, nu kom Kapteinen¹⁰ med øvrige Pasagerer i Land, spiste paa Nysøe i al fart til Midag, og 4 Vogne hold forspendt for døren, heele Sælskabet kørte til Præstøe, heele Byen findes udsmykket, og en stor Æresport opreist ved Broen; der Møder vi alle vore Naboer, Venner og bekientere som endnu vil sige os Farvæl, 12 Unge [h]vidklædte Piger synger¹¹ og Een af dem holder en Tale, ved at overække Sangen, nu heder det[:]

- 115 -

[“]Alt er ferdig, vi skal i Baaden,[”] det gaaer i en uhyre fart, og en Tumel er der saa man værken kan tænke[,] samle sig, eller huske, paa engang hører jeg raabe: [“]men Christine vil du da ikke sige mig farvæl[”] ☒ og Søster Sysette¹² staaer Badet i Taarer ved Baaden, jeg glemmer aldrig hvor vedmodig, og bedrøvet, hun saae ud, den kiere Søster hvis bestandige Tanke det var ved en saadan Leilighed: [“]Gud ved om vi sees igien,[”] hendes Sorgfulde Aasyn forfulgte mig længe, dog græde kan jeg sielden naar der er mange Nærværende.

Holger¹³ fulgte [os] til Stavrebye¹⁴, og Henrik¹⁵ til Varnemynde¹⁶, dem var det lidt hart¹⁷ at tage Afsked fra, Natten var ikke af de behageligste, saa stort Sælskab i Kahytten. dog det var smaaeting Kapteinen overlod Thorv: sin Kahyt, om Morgene¹⁸ frokosterte vi godt og fik deilig Schampagne osv ☒ I Warnemynde¹⁹ lod vi strax spende [for,] Niels²⁰ var der med Vognen og de 4 Heste hver tog sin Plads, og det gik nu roelig fort. Afskeden i Præstøe, havde været saa støiende, og paa Dampskibet, var saa mange Mennesker (fleere havde bedt om tilladelse at Reise med) saa vi først kom i Roe da vi sadde i vores egen Magelige Vogn, som vi siden ofte kom til at skiønne paa; ved inretningen af samme havde Thorvaldsen Naturligvis

været med paa Raad, det var en Stor Engelsk Viner vogn²¹, men i Forhold meget let, og især solid, den kunde magelig romme 6 Personer in vendig, men vi vare sielden meere end 4

- 116 -

deri, da alle foretrak deels at sitte paa Bukken hos vores Kusk eller ogsaa paa Bagsædet som vi havde ladet gjøre meget Bequem til 2 Personer, med en let Voxdugs Kalesche over, og Sædet de sad paa var egentlig vores hoved Kuffert hvor det meeste af Sælskabets Garderobe var pakket i N:B: Det man ikke vilde Bruge før vi kom til Rom, thi det vi Brugte paa Reisen selv vare anbragte i 3 Vognskrin[:] et under Bag, et under For, og et under Kuskesædet og ved Kuskens fød[d]er var arrangeret en Indretning til Hans Egen Garderobe, desforuden var Vognen forsynet med Vasek²², Hattekroge[,] Lommer, og alt hvad man kan tænke sig af Bequemligheder og til det løbende Brug saa som Bøger, til Børnene, og ReiseBøger, var et stort Net anbragt i Loftet osv osv[.] Dette siste kom os godt tilpas senere thi vi kom næsten ikke giennem noget sted uden at enten Thorvaldsen eller jeg eller Børnene fik foræringer af Kaabere²³, Bøger, og legetøi, saa vi da vi kom til Livorno²⁴ maatte lade ligge en Mængde, som saa gik senere hiem med Fregatten²⁵, blandt andet Schillers værke²⁶ meget elegant inbunden som jeg fik forærende. under Bagsædet som var meget Høi, saa der var anbragt et par Trin for at stige op paa det, maatte man have noget til at hvile Fød[d]erne paa[.] det var nu reen Gevin[d]st, dette gjorde vi til vores Spise Kammer, og forsynede den med hvad vi kunde tænke os vilde være godt som f: e: x: flasker med Saft til at Blande med Vand, og det holdt syperb og var os til stor nytte, saa væl som en stor raae[,] Røget Skinke, som var ubetalelig da vi kom oppe paa Biergene, hvor vi intet kunde faae som var spiseligt, og Kaffen saa daarlig at man neppe

- 117 -

Kunde faae den ned, den var gierne tyk og blodt med lidt Æggeblomme thi Melk var ikke at faae, senere Kiøbte vi en tragt Kande, og forsynede os med Malede Bønner, sukker, osv[.] man maae nu ikke troe at al dette schenerte²⁷, nei ingen lunde[,] diße ting blev paa Vognen saa væl som den store Kasse, selv de steder hvor vi opholdt os i 14 dage og Spisekammeret holdt sin Prøve ud, den var kiølig og god, saa at vi endnu i Livorno spiste paa en Landtuur af vores udmærkede Danske Skinke; ~~xx~~ Kort vi kiørte, og kiørte med jevne trav, og gjorde vore 8 til 9 Miil²⁸ om Dagen lige, som det best convenerte²⁹ os, dette var vores bestemte Maal, men fleere gange, gik det til 9 à 10 Miil[.] dog maa jeg bemærke at vi jo ofte næsten i hver betydelig Bye, hvor der var noget at see opholdt os 1 à 2 Dage, ja ofte heele 14 dage; I en lille lands Bye, før vi kom til Strelitz, kiører vi forbie En enlig Spaserende som saa meget oprømt³⁰ ud, svingede med Hatten og raabte: [“]èvivat Thorvaldsen[.”] vi troede han var ikke klog, dog kunde ikke begribe hvorfra han vi[d]ste hvem vi vare men i Næste Værtshuus sagde man os at det var en der for 21 Aar siden havde reist med

Thorvaldsen #³¹ N 1, han havde været kureer hos den Preussiske Minister, d. 27de May kom vi til Neustreliz³², der kom strax en Kammerherre for at invitere os til Storhertugen³³, dog Thorv gik allene, da Stampe³⁴ ikke var saa ferdig, vi sendte Bud efter Chr: Winter³⁵, som vi her gjorde Bekiendskab med, og han vandt os alle, han skrev³⁶ i Elisas³⁷ Sta[mbog]

- 118 -

og Gav hende hans digte³⁸, som hun næsten alle kan udenad, Thorvaldsen kom sildig³⁹ hiem, Man havde været scharmant⁴⁰ imod ham, og vores tilkommende Kronprinsesse⁴¹ givet ham sit Portrait, han fandt hende allerkiere, i Væsen og alt, Næste morgen⁴² Kl: 7 fulgte Chr: Winter os til Vogns, og det gik videre.

N:B, om Morgenen Kl: 4 var Thorvaldsen alt Vaagen og vilde staa op for at see sig om i Byen, (vi havde Dagen til forn Giort en runde i Haven⁴³ osv) men Thor kunde ikke finde sine Bukser nu rækker han Hovedet ind til os, tager Pigens Kiøle og draperer sig med, og saa søger han saaledes efter Bendklæderne giennem alle værelser, og vi bleve alle vaagnede, og kom i Latter over det morsomme Syn, det var nu nok for at faae den kiere Gamle til at dandse. ☒ # N 1⁴⁴ I et Vær[t]shuus støtte vi paa en Mæklenborger (en Godsbesider, som ikke kunde begribe hvorfor vi vilde gjøre os den Uleilighed at reise til Italien, thi her havde man hvad de havde og enda meget bedre osv og ingensteder var Kunsten paa saa høit et trin, som her i Meklenborg[. "]det var da fanen til Kunst[,"] meente Thorvaldsen osv ☒

---

¹ Dvs. det sidste inden Rejsen til Rom, maj-september 1841.

² Dvs. Retfærdigheden, Nysø31. Værket er dateret til 23.5.1841.

³ Dvs. Nysø.

⁴ Stampe husker forkert. Det var først 25.5.1841 om eftermiddagen, at Thorvaldsen med Christine Stampe og hendes familie påbegyndte rejsen til Rom. De rejste med det kongelige dampskib fra Præstø til Warnemünde og kørte i egen vogn med Nysøes kusk, Niels Rasmussen. Se evt. referenceartikel Rejsen til Rom, maj-september 1841.

⁵ Dvs. Amor og Psyche, Nysø47. Kaldes også "Farvel til Nysø", er betegnet (spejlvendt): "Nysøe d 24 May 1841".

⁶ Dvs. den danske digter, forfatter og lektor B.S. Ingemann.

⁷ Dvs. den danske maler Hans Harder.

⁸ B.S. Ingemann og Hans Harder underviste på Sorø Akademi.

⁹ Dvs. bakke, til hvis top der fører en vej, sti, der snor sig omkring bakken, jf. sneglebakke i Ordbog over det danske Sprog.

¹⁰ Den danske søofficer Peter Wulff, som i 1841 var skibschef på det kongelige dampskib Kiel.

¹¹ Antagelig sang af 25.5.1841 fra NN til Thorvaldsen.

¹² Dvs. Christine Stampes søster Susette Schouw.

¹³ Dvs. Holger Stampe-Charisius.

¹⁴ Stavreby ligger godt 5 km sydøst for Præstø. Nær Stavreby boede Holger Stampe-Charisius på Jungshoved Gård, som han havde i forpagtning.

¹⁵ Dvs. Henrik Stampe den yngre.

- ¹⁶ Dvs. Warnemünde. Den nordtyske havneby, Warnemünde, lå godt 5 km fra Rostock.
- ¹⁷ Dvs. hårdt.
- ¹⁸ Dvs. 26.5.1841.
- ¹⁹ 26.5.1841 tog rejseselskabet afsked med de af Thorvaldsens venner, der var fulgt med til Warnemünde.
- ²⁰ Dvs. den danske kusk og fragtmand Niels Rasmussen.
- ²¹ Dvs. navn på den fineste slags kalechevogn, jf. wienervogn i Ordbog over det danske Sprog.
- ²² Dvs. slags sæk af læder, lærred o.lign., hvori man medførte klæder og anden bagage paa rejse, jf. vadsæk i Ordbog over det danske Sprog.
- ²³ Dvs. kobbere.
- ²⁴ Antagelig 15.8. – 31.8.1841 boede Thorvaldsen og familien Stampe i den danske handelsmands, Christian Dalgas, hjem i Livorno. Livorno er den vigtigste havneby i Toscana i Italien. Byen ligger ca. 20 km sydvest for Pisa. Under dette ophold var rejseselskabet flere gange på udflygt til Montenero.
- ²⁵ Fregatten Thetis ankom 26.9.1842 for at hente Thorvaldsens kunstværker og øvrige ejendele i Livorno. Thetis afsejlede Livorno med kurs mod København 2.10.1842.
- ²⁶ Dvs. den tyske forfatter Friedrich Schiller. Der findes en nydelig udgave af Schillers samlede værker, trykt i Stuttgart-Tübingen 1835-36, i Thorvaldsens bogsamling, M740.
- ²⁷ Dvs. generte.
- ²⁸ Dvs. ca. 60-70 km pr. dag.
- ²⁹ Dvs. være til ens behag, være tilpas, jf. konvenere i Ordbog over det danske Sprog.
- ³⁰ Dvs. med sindet befriet for alle besværlige eller tunge tanker, jf. oprømt i Ordbog over det danske Sprog.
- ³¹ Firkant. Dvs. indvisningstegn. Der er intet modsvarende i teksten.
- ³² 27.5.1841 ankom rejseselskabet til Neustrelitz. Samme dag var Thorvaldsen ved hoffet i Neustrelitz, hvor han mødes med den danske forfatter Christian Winther.
- ³³ Dvs. den tyske storhertug Georg Friedrich Karl Joseph von Mecklenburg-Strelitz (1779-1860).
- ³⁴ Dvs. Henrik Stampe.
- ³⁵ Dvs. den danske forfatter Christian Winther.
- ³⁶ Dvs. digt af 27.5.1841 fra Christian Winther til Elise Stampe.
- ³⁷ Dvs. Elise Stampe, ældste datter af Christine og Henrik Stampe.
- ³⁸ Christian Winther udgav i 1828 Digte indeholdende de populære, fortællende Træsnit og personlige, mere problemfyldte kærlighedsdigte som Flyv, Fugl! flyv. Tre år senere udgav han humoristiske børnedigte, hvoraf Flugten til Amerika er det mest kendte.
- ³⁹ Dvs. som tilhører en sen eller den sidste del af et tidsafsnit, en udvikling o.lign., jf. sildig i Ordbog over det danske Sprog.
- ⁴⁰ Dvs. indtagende, fortryllende, udmærket, jf. charmant i Ordbog over det danske Sprog.
- ⁴¹ Dvs. den tyske prinsesse Caroline Charlotte Mariane von Mecklenburg-Strelitz, i Danmark kaldet prinsesse Mariane, blev gift med den danske kronprins Frederik 7. den 10.6.1841. Ægteskabet varede kort.
- ⁴² Dvs. 28.5.1841.
- ⁴³ Antagelig den berømte slotspark i Neustrelitz fra starten af det 18. århundrede.
- ⁴⁴ Følgende passage er skrevet i venstre margen på den anden led: "# N 1 I et Vær[t]shuus støtte vi paa en Mæklenborger (en Godsbesider, som ikke kunde begribe hvorfor vi vilde gjøre os den Uleilighed at reise til Italien, thi her havde man hvad de havde og enda meget bedre osv og ingensteder var Kunsten paa saa høit et trin, som her i Meklenborg[.] "det var da fanen til Kunst[.]" meente Thorvaldsen osv".

og gærpunde sans sigte, som sin uopfa-
lla kan indse, foraldsun kom sigte
samt, Man fandt moent florsant
indof sans, og morus til komand
som ginslede gisnt sam sig forvart,
sam dansk punde alle kender, i hofen ogott,
Mogha morque D. 4. Selyta Sp. Winter os
te Raqur, og sat gik midvorn,
N. B. om Morgun D. 4. Mars forvart
alt Raagun og zidte flaa og for at
han sig om i Bryen (Mifantadagun
D. 4. Mars forvart med kender i Gornus spen)
nune Spor kende ilka punde funderulfer
sin kender sam forvart med til os, tagen
Riquet Viola, og Svagunne sig med, og
Yha sigur sam skaluder ofter Dindklo
Ginnun alle Havnulfer, og mi blaven
alla Raagvada, og kom i Rattur os
ept morformu Sjyn, sat var sin uop
for at sam dan kender Gauda til at
Gauda kom mi til Berlin, samt at
D. 4. Mars kom sam til os, og for
Dindklo Colffe porsment til os, og for
mi kender Dindklo og Inbritationum
D. 2. og D. 4. Aprilis sigte mi om kender med
Waffunns forat
for Bryen, og Vagn forvart, saa i m
og saa i Gornun, og kender ad os og Gornun
og andun for Waffunns forvart mi allar kender
ofter at kender samt Lucia og Gnat
kom i mual Dindklo kender til Gornun
sa kender miig kender kender, Dindklo kender
fistast sam, som mi blaven alle indbrant kender
D. 4. Mars Midag, i Gornun kender for sam kender
at Dindklo kender kender kender kender kender
for sam kender kender kender kender kender
D. 4. Mars kender kender kender kender kender
D. 4. Mars kender kender kender kender kender

KILDER TIL
DANSK
KUNSTHISTORIE

NY CARLSBERGFONDET

KILDER TIL
DANSK
KUNSTHISTORIE

NY CARLSBERGFONDET

